

ЕКОЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ «ПРИРОДА-ЛЮДИНА-АРХІТЕКТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

Етимологія терміна «урбанізація» бере початок від франц. *urbanisation*, і від лат. *urbanus* – міський, *urbs* – місто. На сьогодні цей термін трактується як багатогранний глобальний соціально-економічний процес, пов'язаний з різким посиленням розвитку і концентрації продуктивних сил і форм соціального спілкування з поширенням міського способу життя на всю мережу населених місць. При цьому урбанізоване середовище розглядається в якості «міських агломерацій» або «урбанізованих районів», і визначається як «ареали глибоко зміненої природи антропогенною діяльністю, де особливо інтенсивно відбуваються процеси заміщення природних біогеоценозів урбо- і агроценозами. Життєдіяльність подібних територій призводить до порушення екологічної рівноваги є гіпер урбанізованими і характерними для сучасних мегаполісів, таких як Харків.

Виходячи з цього, процес урбанізації ХХІ століття, який має таку негативну дію на соціальне суспільство, повинен бути переосмислений і на цьому шляху архітектори і містобудівники займають найвищий рівень цього переосмислення.

Антропогенні фактори характеризуються атмосферним і шумовим забрудненням, високим рівнем електромагнітних випромінювань, насиченістю обмеженої території підприємствами, високою щільністю населення, міграційними процесами, а також, дискретним сприйняттям міського середовища. Людина не відчуває себе захищеною, втрачає орієнтацію, не розуміє структурних конструкцій міста, які на протязі тисячоліть були закладені у сприйняття нею середовища як світового коду, як ідентифікації себе і світу, де макро і мікро було опосередковано один з одним. Сучасна людина втрачає і себе як частину нації, і як активного агента урбанізованої системи.

Урбоекосистема – сучасне місто – досить вразлива щодо антропогенних факторів впливу. Якщо природні екосистеми самі підтримують свої статки в необхідних для їх існування умовах рівноваги, то перетвореній міській екосистемі необхідно створення штучної рівноваги із компонентів, які здатні підтримувати її функціонування. У зв'язку з цим, у другій половині ХХ століття формується екоцентричний підхід, заснований на вищому принципі гармонійного співіснування світу Людей і Природи. При цьому, ключовим моментом, що відображає характер взаємодії людини і навколишнього середовища, є формування нового екологічного мислення. Воно ґрунтується на Холістичному принципі

цілісності і єдності людського суспільства і Природи, як органічного взаємозв'язку, де перевага інтересів однієї зі сторін стає неможливою. Даний принцип апелює до закону єдності живої речовини В. І. Вернадського, де всі живі речовини фізико-хімічно єдині, і те, що шкідливо для однієї живої речовини, не може бути без шкоди для іншої. Подібний принцип є у Б. Коммонера – «усе пов'язано з усім», у П. Несса – «єдність буття людини і природи». Це означає, що будь-яка зміна в архітектурно-просторовому середовищі призводить до розвитку природних ланцюгових реакцій, спрямованих у бік їх нейтралізації. Але, так як обсяги антропогенного впливу, особливо в урбанізованому середовищі, посилюються з кожним роком, нейтралізація, з боку природи, стає неможливою. Формування екологічного мислення сприяє усвідомленню діяльності Людини (архітектора, чи будь кого іншого) - як процесу його взаємодії з навколишнім середовищем. Воно характеризується єдиним відчуттям екологічного простору, на основі гармонійної взаємодії Природи і Людини як системи «природа – людина – архітектурне середовище». Такий підхід потрібен для екологізації міста.

Суть поняття «екологізації» урбанізованого середовища, полягає в знанні законів Природи, її реакції на дії людини. «Екологізація» синонімічна поняттю «гармонізація», яка являє собою єдність безлічі, що забезпечує стійкість об'єкта (або процесу), або стійку взаємодію між об'єктами (або процесами). Обидва поняття – «екологізація» та «гармонізація» рівнозначні за смисловими характеристиками. Саме комунікаційний взаємозв'язок і взаємодія між людиною і середовищем, де людина-архітектор знає і відчуває природну закономірність у широкому сенсі, є істинною гармонійністю і екологічністю. Саме в цій комунікації, де злиття людини, як частини природи і Природи, як відображення ноосфери, рівновага системи стає дієвою.

Саме цей взаємозв'язок лежить в основі архітектурної діяльності, заснованої на філософській ідеї гармонійного синтезу між Природою і середовищем існування людини. Воно характеризується здатністю архітектурного середовища перебувати в рівновазі в умовах динамічних змін, на основі трансформації просторової структури, конструктивної системи і оболонки з метою забезпечення потенційного розвитку та адаптації до мінливих зовнішніх і внутрішніх умов. Таким чином, підхід в системі «природа-людина-архітектурне середовище», на сьогоднішній день, представляється як найбільш перспективний, що дозволяє погоджувати різноманіття в ціле і забезпечувати гармонійну рівновагу між «першою» і «другою» природою.

Виходячи з цього, завданням формування сучасного фахівця-архітектора, а також, методологією архітектурного проектування стає формування нової екологічної культури на основі Холістичного принципу цілісності людської життєдіяльності як системи «природа-людина-архітектурне середовище».